

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

כ"ף מנחם-אב, ה'תשל"ה

חלק ג – יוצא לאור לש"פ שופטים, ז' אלול, ה'תשפ"ב

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתיים לבריאה

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

פתח דבר

לקראת ש"פ שופטים, ז' אלול הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק שלישי מהתוועדות כ"ף מנחם-אב ה'תשל"ה, הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ עקב, חלק שני לש"פ ראה, וחלק אחרון י"ל אי"ה לש"פ תצא).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

בדר"ח אלול, ה'תשפ"ב,
מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע,
ברוקלין, נ"י.

Published and Copyright 2022 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5782 • 2022

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחי

כג. דובר לעיל⁴³ אודות דברי הגמרא בסוף מסכת ברכות וגם בסוף מסכת מועד קטן, שבשניהם הובאו כמה מאמרים דומים, ובתוכם גם המאמר ד"אין להם מנוחה וכו'", אלא שיש בזה שינויים, שחלקם נתבאר כבר לפני^ז, וישנו גם שינוי כללי:

בברכות — באו המאמרים שבסוגיא זו בהמשך לסיום במשנה בענין השלום: "התקינו שיהא אדם שואל את שלום חברו בשם", ובהתאם לכך מסיימת גם בגמרא בענין השלום: "הנפטר מחברו אל יאמר לו לך בשלום, אלא לך לשלום",

— ובהמשך להליכה זו באו גם המאמרים בענין "ילכו מחיל אל חיל": "היוצא מבית הכנסת ונכנס לבית המדרש כו'", ו"תלמידי חכמים אין להם מנוחה וכו'" (שזהו בפשטות המשך הענינים) —

ועד לסיום המסכת בענין השלום: "אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, שנאמר וכו'", ככל אריכות הדברים בכמה פסוקים, כמדובר פעם בארוכה¹³⁶ בנוגע לסיום מסכתא ברכות בפני עצמה.

ואילו במו"ק — באו המאמרים שבסוגיא זו בהמשך לסיום במשנה "ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים"¹³⁷, ובהמשך לזה בא המאמר "הנפטר מן המת (שבגללו היתה ה"דמעה על פנים)" לא יאמר לו לך לשלום, אלא לך בשלום"; ובהמשך לזה הובא המאמר "כל היוצא מבית הכנסת לבית המדרש וכו' שנאמר⁹¹ ילכו מחיל אל חיל".

וזוהו גם הטעם לא' השינויים, שבמסכתא ברכות נאמר תחילה "הנפטר מחברו אל יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום", ואח"כ "הנפטר מן המת אל יאמר לו לך לשלום אלא לך בשלום" — כיון שבא בהמשך ל"התקינו שיהא אדם שואל את שלום חברו"; משא"כ במסכתא מועד קטן מהפכת הגמרא את הסדר, שתחילה נאמר "הנפטר מן המת כו'" ואח"כ "הנפטר מן החי וכו'" — כיון שבא בהמשך לענין ד"ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים".

כד. והנה, הענין ד"אין להם מנוחה כו' שנאמר ילכו מחיל אל חיל" הוא "בעולם הזה" וגם ב"עולם הבא", שיש בו ב' פירושים: גן עדן, ועולם התחי¹³⁸; וביניהם (בין עוה"ז לעולם התחי) ישנו הענין של גן עדן — שאודותיו נאמר בסיום מסכתא תענית: "עתיד הקב"ה לעשות

(136) שיחת י"ט כסלו דאשתקד סמ"ד

(137) ישעי' כה, ח.

(138) ראה לקמן סכ"ט.

ואילך (תו"מ חע"ד ע' 296 ואילך).

מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בגן עדן, וכל אחד ואחד מראה באצבעו, שנאמר¹³⁹ ואמר ביום ההוא הנה אלקיניו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו".

ובהמשך להמבואר לעיל¹⁴⁰ אודות החידוש שבפירושי רש"י ותוספות (וכאן רואים גודל הדיוק בכל תיבה בדברי מפרשי הש"ס ועאכ"כ בש"ס עצמו),

— בפירוש רש"י: "מראה באצבעו, ואומר זה ה' קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו", ובפי' התוס': "כל אחד ואחד מראה הקב"ה באצבעו שנאמר הנה אלקיניו זה קוינו לו וגו' נגילה ונשמחה בישועתו" —

שלפי שיטת רש"י, "כל אחד ואחד מראה באצבעו ואומר זה ה' כו", שכל צדיק "יאמר" וישפיע לכל שאר הצדיקים שבמחול מעבודתו ומדריגתו; ואילו לפי שיטת התוס', כל אחד רק מראה הקב"ה באצבעו, ומה שהוא רואה במחול, נשאר אצלו, ואינו אומר ומגלה לשאר הצדיקים שבמחול, שלכן משמיט התחלת הפסוק "ואמר ביום ההוא",

יש להוסיף ולבאר גם החילוק והנפק"מ ביניהם בנוגע לפירוש דברי הגמרא במסכת בתרא¹⁴¹, שלעתיד לבוא "כל אחד ואחד נכוה מחופתו של חבריו"¹⁴²:

אם כל אחד יאמר לחבירו הענין ששמע והכיר ("געהערט און דעהערט"¹⁴³) — אין סיבה שכל אחד יהי' "נכוה" מחבירו, דכיון ששומע ממנו כו', הרי זה היפך הענין ד"נכוה".

ולכן, לדעת רש"י, יש צורך לדחוק ולפרש שבתחילה יהי' "כל אחד נכוה מחברו", ובמילא תתעורר אצלו תשוקה וצמאון וכו', ואז יאמר לו חברו מה ששמע וכו', ועי"ז יהי' ענין זה באופן ששייך גם אליו, שגם הוא יוכל להשיגו כו'.

משא"כ לשיטת התוס' יהי' הענין ד"נכוה מחופתו של חבריו" בפשטות — שכשם שהיו חלוקים בעבודתם בעלמא דין, כך יהיו חלוקים לעתיד לבוא לא רק באורות פנימיים, שזהו הענין ש"נהנין מזיו השכינה"¹⁴⁴, אלא גם בענין שנמצאים "במחול", שהו"ע של עיגול,

(141) עה, א.

(142) ראה גם לקו"ש הנ"ל ע' 88.

(143) ראה סה"ש תש"ח ע' 255. וש"נ.

(144) ברכות יז, א.

(139) שם, ט.

(140) שיחת ט"ו באב — הוגהה ע"י כ"ק

אדמו"ר שליט"א, ונדפסה בלקו"ש חי"ט ע'

80 ואילך.

שמורה על דבר המקיף, שלא בא בפנימיותו, בדוגמת ענין הריקוד בכללו שמורה על ענין שלמעלה מהגבלה, כמבואר בכ"מ¹⁴⁵.

*

כה. במרז"ל¹⁴⁶ שבסוף מס' ברכות (ועד"ז בסוף מס' מו"ק¹⁴⁷) יש ב' גירסאות: א) "תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעוה"ז ולא בעוה"ב כו"; ב) "צדיקים אין להם מנוחה כו" (וגירסא זו מובאת בכ"מ¹⁴⁸).

ונראה ששינוי זה הוא גם בתוכן הענין: לפי הגירסא "ת"ח אין להם מנוחה כו" — המדובר הוא במעלה מיוחדת השייכת דוקא בלימוד התורה ("תלמידי חכמים"), כדלקמן; אבל להגירסא "צדיקים אין להם מנוחה כו" — הרי תואר זה כולל גם¹⁴⁹ מארי עובדין טבין¹⁵⁰, שאינם ת"ח, שהרי גם הם — צדיקים¹⁵¹.

וצריך להבין טעם שתי שיטות אלו.

כו. והנה, בטעם הדבר ש"ת"ח אין להם מנוחה כו", כתב האריז"ל בלקוטי הש"ס: "כי בעולם שלאחר המיתה ת"ח עוסקים בתורה ועולין ממדרגי למדרגי ומישיבה לישיבה .. כי כמו שהשי"ת אין לו סוף כך תורתו אין לה סוף".

ולפ"ז מובן טעם הגירסא "ת"ח אין להם מנוחה כו" — כי רק

"מ"ש בלקוטי הש"ס להאריז"ל על מארז"ל צדיקים אין להם מנוחה כו" (ולא הגירסא "ת"ח") — הרי צדיק במרז"ל (ולא רק בתושב"כ) ישנו במובן הכי רחב (וכמו רשע או צדיק לא קאמר — נדה שם. וראה תניא פ"א — דשולל רק רשע בדין), כולל גם בע"ת, ת"ח וכו', ועד במובנו הכי מצומצם — רק אלה שעבודתם במדת היסוד (תניא פי"ד מתיקונים — בהקדמה. וראה זח"ג קט, ב). — אבל בשום מקום אין לפרשו בשום מקום שפי' (רק ת"ח ו) לא מארי עובדין טבין. ולהעיר מר"פ חלק: "כל ישראל כו' שנאמר ועמך כולם צדיקים כו' חוץ כו". רמב"ם שם ה"ה. פיהמ"ש שם סוף ההקדמה. 151) וע"ד מ"ש בסיום מסכת תענית: "עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים", ולא נאמר "לתלמידי חכמים", ומוסיף: "וכל אחד ואחד מראה באצבעו" — שלכל הפחות הם שני סוגי צדיקים, מארי תורה, ומארי עובדין טבין (מהנחה בלתי מוגה).

145) ראה לקו"ת צו טז, ד. שה"ש מח, סע"ג ואילך. ובכ"מ.
146) מכאן עד סוס"ב — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בהוספות ללקו"ש חי"ד ע' 179 ואילך. ולאח"ז הוגה עוה"פ (באידיש) — בשינויים והוספות — ונדפס בלקו"ש חט"ו ע' 137 ואילך. במהדורה זו שולבו כמה ענינים מהגהה הב', ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.
147) בטעם השינויים בין מס' ברכות ומס' מו"ק — ראה שיחת ש"פ דברים שבהערה 43.
148) של"ה בהקדמה (יז, א). עמק המלך שער הדיקנא פ"ח (סא, ג). ונוד. אוה"ת ואתחנן ע' טז. המשך תרס"ו ע' יב [יח].
149) ראה נדה טז, ב. ובכ"כ מקומות. רמב"ם הל' תשובה רפ"ג.
150) ד"עיקר פי' צדיק נק' כן מי שמקיים המצוות" (לקו"ת מסעי צא, א. שה"ש טז, ג). ואף שבתר"א צח, ב מביא (בהמשך להמבואר שם ע"ד העליות בהשגת התורה)

התורה (בסגנון הידוע — החפצא דמצות ת"ת) היא בבחי' "אין לה סוף"¹⁵², שלכן אין מנוחה (אין סוף) גם לעליות של (הגברא דמצות ת"ת) ת"ח העוסקים בתורה;

אבל המצוות, עם היות שגם הן ציוויו של הקב"ה (שאינן לו סוף), בכ"ז בהן עצמן (בחפצא שלהן) ישנה הגבלה¹⁵³, ואדרבא: צריכה ומוכרחת להיות מדידה — הן בכללות ענין המצוות שנצטוונו "לא"¹⁵⁴ תוסף עליו ולא תגרע ממנו", "לא"¹⁵⁵ תוסיפו גו' ולא תגרעו"¹⁵⁶ (משא"כ בת"ת שצ"ל דוקא באופן של הוספה בהבנה וכו', כדאיתא בהל' ת"ת¹⁵⁷), והן בכל מצוה בפ"ע: תפלין — ד' פרשיות ולא חמש וכו'¹⁵⁸. ולכן, גם במארי עובדין טבין (הגברא דשאר מצוות) יש סוף ומנוחה.

והיינו, שב' האופנים דמנוחה ואין מנוחה הם בהתאם לב' הבחי': גבול וכלי גבול.

וכן הוא החילוק בין תורה ומצוות באופן חיוב האדם (הגברא) בהן: החיוב דת"ת אין בו הגבלות, ובלשון הרמב"ם¹⁵⁹: "כל איש מישראל חייב בת"ת בין עני בין עשיר בין שלם בגופו בין בעל יסורין כו'", (והחיוב (גם בזמן) הוא תמיד¹⁶⁰; משא"כ מצוות, שכל מצוה ומצוה בהגבלה שלה (בזמן מסויים או במקום מסויים, וכיו"ב).

ועפ"ז צריך להבין טעם הגירסא (שיטה) "צדיקים אין להם מנוחה כו'" — שבכללן גם מארי עובדין טבין (עבודת המצוות) כנ"ל — אין

להוסיף באותה מצוה גופא. וראה פי' הר"י פערלא לסהמ"צ באותה מצוה גופא. וראה פי' הר"י פערלא לסהמ"צ דרס"ג מ"ע ה ומל"ת קמא. מנחת חינוך מצוה תנד. ואכ"מ.
(157) לאדה"ו פ"ב ה"ב. וראה זח"א יב, ב: "לאפשא לה כו'". ובתניא אגה"ק סכ"א (קמה, א) דכל איש ישראל מחוייב לחדש בתורה.

(158) ראה ספרי ופרש"י ראה שם. פרש"י ואתחנן שם.
(159) הל' ת"ת פ"א ה"ח. הועתק בשו"ע יו"ד רסרמ"ו. שו"ע אדה"ז אר"ח רסקנ"ה. ולהעיר מהשינויים בשו"ע מלשון הרמב"ם — ואכ"מ.

(160) כמש"נ (יהושע א, ח) "לא ימוש גו' והגית בו יומם ולילה גו'". ולהעיר מהעונש הכי חמור דכל האפשר לו לעסוק כו' (סנהדרין צט, סע"א. ועיין תו"א מג"א צח, ג).

(152) כמש"נ (איוב יא, ט): "ארוכה מארץ מדה גו'".

(153) אגה"ק ס"י. ד"ה השקיפה תרפ"ט פ"ב ואילך (נדפס בסה"מ היש"ת ע' 272 ואילך). ובכ"מ.

(154) פ' ראה יג, א.

(155) ואתחנן ד, ב.

(156) רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ט. ממרים פ"ב ה"ט. סהמ"צ להרמב"ם ל"ת שי"ג שי"ד.

— ולא הביא הרמב"ם כלל קרא הקודמו דואתחנן. וכ"כ באגה"ק סכ"ט (קג, א). וראה רמב"ן עה"ת שפי' כן (ד"בדא לעשות מצוה בפ"ע כו' עובר בלאו") בקרא דפ' ואתחנן. וממשיך שם דהוספת מצוה "היא בכלל לא תוסיף עליו" — קרא דראה. והוא דלא כמש"כ בפסיקתא זוטרתא שם ובאדרת אלי', דקרא דפ' ואתחנן — הוא שלא להוסיף על תרי"ג מצוות בכלל, ודפ' ראה — שלא

שייך (גם) בעבודה המוגבלת (כנ"ל) החידוש ש"אין להם מנוחה כו", המורה על ענין בל"ג?

ובהכרח לומר, שגם במצוות ישנם הענין והמעלה דבל"ג, שעפ"ז אתי שפיר הגירסא "צדיקים אין להם מנוחה כו". והיינו שב' הגירסאות מתאימות בב' הבחינות: גבול ובל"ג.

כז. והנה, לכאורה יש להוכיח שהמצוות הן גם בבחי' בל"ג (כמו התורה) — מהדין¹⁶¹ שמבטלין ת"ת מפני מצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים, דאם נאמר שהמצוות הן רק בבחי' גבול, אין ידחו ת"ת, דבר שהוא בל"ג¹⁶²?

אבל באמת אין להוכיח מזה שגם מצוות הן בל"ג — כי זה ש"מבטלין ת"ת מפני מצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים" הוא לא מפני מעלת המצוות, כי אם מפני שע"י העדר קיום המצוה חסר בלימוד התורה, כדלקמן:

כתב אדה"ז¹⁶³ (בטעם דין הנ"ל): "יפסיק תלמודו ויעשה המצוה . . כי זה כל האדם, כמו שאמרו¹⁴⁴ חכמים תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים, ואם אינו עושה כן נמצא שלמד שלא לעשות, ונוח לו¹⁶⁴ כו".

ויש לפרש הוספת אדה"ז "ואם אינו עושה כן נמצא שלמד שלא לעשות" (היינו, שהלימוד שלו אינו כדבעי) — לאחרי שאמר¹⁶⁵ ד"זה כל האדם" לקיים המצוות — שכוונתו, שטעם זה (ד"זה כל האדם") אינו מספיק, כי הן אמת דקיום המצוות הוא "כל האדם", אבל סו"ס אי אפשר שדבר מוגבל ידחה דבר (התורה) שהוא בל"ג; ולכן מוסיף אדה"ז "ואם אינו עושה כן נמצא שלמד שלא לעשות", היינו: קיום המצוות — "זה כל האדם"¹⁶⁶ (גם — כח השכל שבו. ו) כמו שאמרו חכמים תכלית (שכוונתו גם — שלימות) חכמה תשובה ומע"ט, ו(עפ"ז מובן ש)אם אינו עושה כן נמצא שלמד (שלא כדבעי כיון שהוא) שלא לעשות כו".

אין זה מספיק שיבטלו ת"ת מפני מצוות, כי אי אפשר לדחות ענין של בל"ג מפני ענין של גבול, ככפנים.

163 הל' ת"ת שם.

164 ירושלמי פ"ק דברכות (ה"ב), ובבלי

ספ"ב דברכות.

165 וכמ"ש בתניא — כנ"ל הערה 162.

166 להעיר שהן בכתוב הנ"ל (קהלת יב,

יג) והן בהעתקתו במרוז"ל הוזכר גם "את

האלקים ירא" — "תשובה".

161 מו"ק ט, סע"א ואילך. רמב"ם הל' ת"ת פ"ג ה"ד. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ג ה"ג.

162 בתניא פל"ז (מט, סע"א. ועד"ז הוא בהל' ת"ת שם, כדלקמן בפנים): "ומבטלין ת"ת לקיום מצוה מעשית כשא"א לעשותה ע"י אחרים משום כי זה כל האדם ותכלית בריאתו כו' להיות לו ית' דירה בתחתונים".

אבל: מכיון שהמעלה שבמצוות שבהם "כל האדם" הוא רק בנוגע לתכלית בריאת האדם — הרי באם ביחס התורה ומצוות עצמן, המצות הן שלא בסוג מדרג' התורה,

כח. ויש לומר הביאור בזה:

במצוות¹⁶⁷ יש ב' ענינים¹⁶⁸: (א) גדרים המיוחדים לכל מצוה בפ"ע, שמבדילים בין זל"ז — שמצד זה הרי הן בבחי' גבול. (ב) הצד השווה שבכל המצוות — שמצד זה הן בבחי' בל"ג.

כלומר: הפרטים שבכל מצוה ומצוה — שבהם שונה כל אחת מחברתה — זוהי ההגבלה שבמצוות; אולם הנקודה הכללית שבכל המצוות, שכולן הן מצוה ל' ציווי, היינו רצון העליון ב"ה שהוא בכל המצוות בשוה — כי הרצון שבמצוות הוא למעלה מההגבלות וההתחלקות שבמצוות, וכנוסח הברכה (השווה בכל המצוות): "אשר קדשנו במצוותיו וצונו", וכמרוז¹⁶⁹ "לא תהא יושב ושוקל מצוותי של תורה וכו' קלה שבקלות כו' וחמורה שבחמורות כו'" — שמצד נקודה זו שבמצוות — רצונו של הקב"ה — ה"ה בל"ג.

וכשם שהוא בנוגע למצוות עצמן (חפצא), כן הוא בנוגע לקיום המצוות ע"י האדם (גברא):

אף שחיובן של כאו"א בפ"ע הוא מוגבל (כנ"ל סכ"ו), הרי כללות (העבודה של) המצוות הוא חיוב תמידי על האדם, וכדברי חכמים במשנתם¹⁷⁰: "אני נבראתי לשמש את קוני", והיינו, שכל רגע שהוא קיים ("נבראתי") הרי זה בשביל (התפקיד והתכלית) לשמש את קונו, וכנ"ל "כי זה כל האדם", ועד לפס"ד בשו"ע "כל מעשיך יהיו לשם שמים"⁵⁸, ו"בכל דרכיך דעהו"⁵⁹,

ויתירה מזו: ידוע¹⁷¹ הטעם ד"עוסק במצוה פטור מן המצוה"¹⁷², שזהו משום שכל המצוות כלולות זמ"ז, ולכן כשעושה מצוה אחת הרי זה כאלו עשה גם שאר המצוות — שזהו מצד הרצון העצמי שבמצוות שלמעלה מהתחלקות¹⁷³;

הגויים גוי", שהוא בתהלים קטו. (168) להעיר מלקו"ת שלח (לט, א ואילך). ובארוכה — עטרת ראש נג, א ואילך. נח, ב ואילך.

(169) נחזומא עקב ב. דב"ר פ"ו, ב. יל"ש יתרו רמז חצר. ועוד.

(170) סיום מס' קדושין. (171) המשך תרס"ו ע' סח [צב]. ע' תקכב [תרפת]. ד"ה לטרבה המשרה היש"ת פ"ג (סה"מ קונטרסים ח"ב תלה, ב).

(172) סוכה כה, סע"א. וש"נ. (173) ראה המשך תרס"ו שם ע' תקכב

(167) ולהעיר אשר כן הוא גם בכל הבריאה ופרטי: ישנו הענין הכללי והשווה בכלום — התהוות תמידית מאין ליש בדבר הוי' (בכח מהותו ועצמותו ב"ה כו') וצורת ופרטי כאו"א ע"י חפץ הוי' (ע"י התלבשותו בחכמה) — ראה קונטרס עה"ח בתחלתו (ותו"א ד"ה נ"ח מצוה) בפ"י מש"נ "כל אשר חפץ הוי' עשה". ולהעיר לשון הנ"ל הוא בתהלים קלה, ו. — ובד"ה ויקם עדות היש"ת מביא גם ההמשך "בשמים ובארץ גוי". אבל בתו"א שם (אף שמעתיק ג"כ "חפץ הוי'" מקשר כ"ז עם מש"נ: "למה יאמרו

ונמצא שגם בעסקו במצוה פרטית (אף שמצד פרטי מצוה זו הוא ענין נפרד ומוגבל, בכ"ז) יש בזה שייכות לכללות המצוות, הבלי גבול שבהן¹⁷⁴. ועפ"ז מובן החילוק בין ב' הגירסאות־שיטות: מצד הפרטיות שבמצוות — שהן גבול — הנה דוקא "ת"ח אין להם מנוחה כו"; אבל מצד כללות המצוות — שהן בלי גבול — הרי כל אלו שהם "צדיקים (כולל מארי עובדין טבין) אין להם מנוחה כו".

כט. אבל עדיין צ"ע:

נתבאר⁴³ הטעם מה ש"ת"ח (דוקא) אין להם מנוחה כו' ולא בעוה"ב" — שזהו ע"פ מ"ש האריז"ל בלקוטי הש"ס: "וזה"ס יצא אדם לפעלו¹⁷⁵, ר"ל לעסוק בתורה במה שפעל בעוה"ז, כי כשיצא האדם מעוה"ז יוצא תחילה לפעלו, ר"ל לעסוק בתורה במה שפעל בעוה"ז כו". ולכן רק "ת"ח אין להם מנוחה כו' בעוה"ב" — כי בג"ע, במקום שבו יוצא האדם מעוה"ז, שייך רק בחי' "פעלו" דעסק התורה¹⁷⁶, ולא (העסק) הפעולה דקיום המצוות¹⁷⁷.

ועפ"ז עדיין אינו מיושב: הן אמת שגם במצוות שייך הענין דעליות עד אין סוף מפני שגם בהן יש ענין הבל"ג, אבל איך אפ"ל ד"צדיקים אין להם מנוחה", שזהו מפני ש"יצא אדם לפעלו בעוה"ב" — והרי בג"ע אין בחי' "פעלו" דקיום המצוות?

והביאור הוא:

ידוע שב"עוה"ב" יש ב' פירושים: (א) גן עדן (ונקרא עוה"ב, כי "באין לו לאדם אחר חיי העוה"ז"¹⁷⁸); (ב) עולם התחי"ו¹⁷⁹.

מהותה" (צ"ל באופן ש"אין להם מנוחה". וזהו ענין העליות בגן עדן (ששם הוא שכר המצוות), כפי שמבאר רבינו הזקן בתניא אגה"ק (סי"ז) ש"יש כמה וכמה מעלות ומדרגות ג"ע זה למעלה מזה עד רום המעלות" (מהנחה בלתי מוגה).

(175) תהלים קד, כג.

(176) ראה אגה"ק שם. לקו"ת ואתחנן ו, ב ואילך. סהמ"צ להצ"צ טו, ב. ובכ"מ.

(177) ראה ספהמ"צ שם. ובכ"מ.

(178) רמב"ם הל' תשובה ספ"ח. ועיין שם שמעתיק מהכתוב (בגירסת דפוס רומי): "אשר צפנת גוי פעלת".

(179) וכמחז"ל (סנהדרין ר"פ חלק) "כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב כו', ואלו שאין

[תרפח]. ולהעיר מפיה"מ להרמב"ם אבות רפ"ב. לקו"ש ח"ד ע' 1192 ואילך (ובהערה 2 שם).

(174) וענין זה מוכרח גם מצד קיום המצוות באופן ד"ואהבת גוי" (שאהבה היא מצות עשה) ככל מאדך", "בכל מדה ומדה שהוא מודד לך" (ואתחנן ו, ה ובספרי ופרש"י), והיינו, שאע"פ שכל מצוה בפני עצמה היא במדידה והגבלה, הרי קיומה הוא באופן ד"בכל מאדך" שהוא למעלה ממדידה והגבלה. וכיון שכן, טוען יהודי: "למה נגרע...? מצד קיום המצוה באופן שלמעלה ממדידה והגבלה — הנה גם השכר ("שכר מצוה מצוה" (אבות פ"ד מ"ב), כפי שמבאר רבינו הזקן בתניא (פל"ט) ש"משכרה נדע

ולפי"ז י"ל, שהפירוש דעוה"ב במרז"ל זה תלוי בב' הגירסאות: לפי הגירסא "ת"ח אין להם מנוחה כו'" — שזה מצד מעלת התורה — "עוה"ב" פירושו (גם) ג"ע (ששם שייך ה"פעלו" דתורה ולא של המצוות); ולהגירסא "צדיקים אין להם מנוחה כו'" — הכולל גם עבודת המצוות — "עוה"ב" פירושו עולם התחי', שאז שוב יהי' זמן של "פעלו" גם במצוות.

ל. לכאורה יש להקשות על זה:

(א) הרי אמרו רז"ל¹⁸⁰ "מצוות בטילות לעת"ל", ופירש אדה"ז¹⁸¹ ד"היינו בתחיית המתים"?

(ב) הרי מבואר בחסידות¹⁸² דמשארז"ל "צדיקים אין להם מנוחה כו'" (שעולים תמיד מדרגא לדרגא) הוא בג"ע, אבל לעת"ל הוא זמן של שבת ומנוחה¹⁸³ גם מהעליות¹⁸⁴ — ואיך זה מתאים עם משנת"ל, שהמכון במ"ש ש"צדיקים אין להם מנוחה כו' בעוה"ב" הוא (לא לג"ע, כ"א) לעולם התחי'?

והביאור בזה: בזמן של עולם התחי' גופא תהיינה ב' תקופות¹⁸⁵ — תקופה ראשונה עלי' כא"א אומר: "ושם נעשה לפניך .. כמצות רצונך"¹⁸⁶, כי אז מצוות קיימות¹⁸⁷, ולכן ישנן גם העליות שעל ידן מדרגא לדרגא; ותקופה שני' שאז "מצוות בטילות".

מהראיות לזה: ידוע מה שאמרו רז"ל¹⁸⁸ דלעת"ל "משה ואהרן עמנו" ויקריבו קרבנות — קיום מצוות. ובפרט הרי ענין הקרבן הוא העלאה של חיות הבהמה מלמטה למעלה (כמבואר בכ"מ), ומזה מובן, שגם לאחר תח"מ יהי' הענין דעליות כו'.

לא. אולם עדיין אינו מבואר:

— אבל שם מבואר להגירסא "ת"ח אין להם מנוחה כו'", משא"כ במקומות שבהערה הקודמת.

(185) ראה המשך תרס"ו ע' צו [קצט] ואילך. ושם (ע' קה [קמ]): "ומה שלעתיד לא יהי' עוד עליות כו'".

(186) תפלת מוסף.

(187) וצ"ע מנדה שם, דבגד שאבד בו כלאים, עושה ממנו תכריכין למת, דמצוות בטילות לעת"ל. ואכ"מ.

(188) תוס' פסחים (קיד, ב ד"ה אחד). וראה ג"כ יומא ה, ב. שד"ח שם.

להם כו' האומר אין תח"מ כו'". ובגמרא שם: "הוא כפר בתח"מ לפיכך לא יהי' לו חלק בתח"מ .. מדה כנגד מדה".

(180) נדה סא, ב. ועייין בזה (ובמש"כ לקמן בפנים) — בשד"ח (כללים וד"ח) בערך מצות אם בטלות. וש"נ.

(181) אגה"ק סכ"ו (קמה סע"א).

(182) אוה"ת והמשך תרס"ו שבהערה 148.

(183) תמיד בסופה.

(184) וכמ"ש האריז"ל בלקוטי הש"ס שם: "כי לעתיד אחר התחי' יהי' להם מנוחה"

"אין להם מנוחה" פירושו שעליות הצדיקים הן בלי שום הפסק; וע"פ הנ"ל, אף שצדיקים אין להם מנוחה בעוה"ב (עולם התחי) — אבל הרי בין עוה"ז לעולם התחי יש להם הפסק של "מנוחה" בג"ע (שאינן שם ה"פעל" דמצוות)?

והביאור בזה: נת"ל דעשיית המצוות שייכת רק בעוה"ז כשהנשמה מלוכשת בגוף, אבל כאשר הנשמה היא בג"ע, בלי הגוף, לא תתכן עבודה זו. ולכן, בגדר (בשייכות ל) עבודה זו של מארי עובדין טבין (צדיקים) — שאינה במציאות כי אם כשהנשמה היא ביחד עם הגוף — הזמן דג"ע אינו במציאות¹⁸⁹; ולכן, מה שאין עליות למארי עובדין טבין בעת היות נשמתן בג"ע, לא נקרא הפסק בעליות אלו.

דוגמא לדבר: מ"ש הרגצ'ובי¹⁹⁰ דלא שייך הוספה בזמן כשהנשמה היא למעלה¹⁹¹. והיינו כי בשעה שנפסק חיבור הנשמה עם הגוף ועולה לג"ע, שוב אין בעולמה המושג דזמן דדיני התורה (אף שישנו בנוגע לשכר המצוות, לעסק התורה וכו') — כידוע בנוגע לחצות לילה בג"ע וכו').

לב. ועוד י"ל בזה:

כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע מבאר (בצוואה שלו¹⁹²), וז"ל: "ועוד י"ל בדרך אפשר בעומק יותר, ע"פ מה ששמעתי בשם כ"ק אאמו"ר זצוקללה"ה שלצ"ג גם בג"ע מאיר להם בחי' אוא"ס הסוכ"ע¹⁹³... ולפ"ז

לפי כאשר מתבטל חיבור הנשמה בגוף, אזי נפסק ענין הזמן (מהנחה בלתי מוגה).

(192) נדפס בקונטרס "חנוך לנער" ס"ע 31 ואילך.

(193) ועיי"ש הראי' לזה מפרש"י ברכות (יח, ב) "ויושבים בעגולה".*

ויש לקשר זה עם משארו"ל (תענית בסופה): "עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים וצדיקים והוא יושב ביניהם בג"ע" (ובע"י גריס: "עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים בג"ע") — דענין המחול שהוא עיגול הוא בחי' סוכ"ע (לקו"ת ואתחנן ז, ב).

ואף שבלקו"ת שם מבאר זה על גילוי בחי' בלעת"ל — וכנ"ל — דבכ"מ כולל כל הבא

(189) עפ"ז יומתק מה דלא אשתמיט בשום מקום לומר דלהשיטה* דשיעור בן י"ג למצוות הוא הלכה למשה מסיני (גזירה) — קטן כשיעמוד בתחה"מ חייב במצוות מיד באם עברו י"ג שנה משנולד.

(190) צפע"נ לרמב"ם הל' תשובה פ"ח ה"ד. וראה לקו"ש ח"ה (ע' 103 בהערה 45) דגם לדעת הראב"ד שם, י"ל, שעכ"פ לא שייך אז ענין הזמן דעוה"ז.

(191) וכפי שמביא הספק בגמרא (כתובות לח, סע"ב ואילך) "יש בגר בקבר או אין בגר בקבר", היינו, כשבא עלי' כשהיא נערה, ולא עמדה בדין עד שמתה בנערותה, והגיע זמן בגרותה — אם זה חשוב כאילו נתבגרה, ונפטר מקנס, או שעדיין חייב לשלם כיון שאין זו בגרות, סוכ"ע שיהי' לעת"ל דוקא — הנה כמה פי'

(* ושם: "שהוא דבר פלא, מאין לו לרש"י אם ישבו בעגולה או באופן אחר, אלא הכוונה כנ"ל" — שיש שם הארה מבחי' סוכב כל עלמין (מהנחה בלתי מוגה).

(* שו"ת הרא"ש כלל טז. פי' הב' שברש"י אבות (פ"ה מכ"א). ועוד.

"ל דשייכות שם מעין עשיית המצוות, וע"ד מעין ודוגמא המצוות שיהיו לעת"ל .. וזהו"ע כיבוד או"א מה שמכניס את האבות לג"ע כו"י"¹⁹⁴.

ו"י"ל שזהו גם פירוש הפנימי בדברי הרמב"ם¹⁹⁵: "כך אמרו¹⁴⁴ חכמים הראשונים העוה"ב כו' אלא צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהן ונהנין מזיו השכינה. הרי נתברר לך שאין שם גוף (שמפרש עוה"ב דמרז"ל זה — ג"ע¹⁹⁶) .. וכן זה שאמרו עטרותיהן בראשיהן, כלומר דעת שידעו .. והיא העטרה שלהן, כענין שאמר שלמה¹⁹⁷ בעטרה שעטרה לו אמו .. כך עטרה שאמרו חכמים כאן היא הידיעה. ומהו זהו שאמרו נהנין מזיו השכינה, שיודעים ומשיגין מאמתת הקב"ה מה שאינם יודעים והם בגוף האפל השפל",

די"ל שכוונתו — שבג"ע ב' ענינים: "עטרותיהן בראשיהן" — שעטרה היא על הראש ומקיפו — הידיעה מצד אור הסוכ"ע, שהוא בחי' מקיף עליהן¹⁹⁸; "נהנין מזיו השכינה .. שיודעין ומשיגין¹⁹⁹ כו"י" — שזהו מה שעולין מדרגא לדרגא בהשגת התורה, שהוא באופן פנימי²⁰⁰.

ועפ"ז, שגם בג"ע שייך (עכ"פ) "מעין עשיית המצוות", נמצא שעכ"פ "צ"ג"א²⁰¹ אין להם מנוחה — גם מצד ה"פעלו" דמצוות — אפילו בג"ע.

אולמי' דהכתוב, הרי כפשוטו יל"פ "עטרה" כפשוטה].

198) כמ"ש באגה"ק (סי"ז): "ועטרותיהם בראשיהם .. עטרה היא בחי' מקיף וסוכב".
199) עיין רמב"ם בסופו: "יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם כפי כח האדם" — ג' דרגות*. ולהעיר מתחלתו (הל' יסוה"ת פ"ב ה"ב): "בשעה שיתבונן כו' ויראה מהן חכמתו כו' ומתאוה כו' לידע כו'". ואכ"מ.

200) ויש בזה ב' דרגות: "נהנין מאותו זיו, שלא ישיגו כ"כ, אבל הצדיקים שזכו, ניוונין, עד שישינו השגה שלמה" (זח"א במהנ"ע) תולדות קלה, רע"ב).

201) משא"כ הצדיקים סתם — ולכן בלקוטי הש"ס נקט הגירסא (ופי') ת"ח דמילתא דפסיקא ל' קתני (תמורה כג, ב), ורק ת"ח — כולם בכלל, משא"כ צדיקים.

לאחרי עוה"ז (וכפי' הרמב"ם הל' תשובה ספ"ח), ועד לקצה השני ובכ"מ — שפי' רק לאחרי תח"מ, ואז גופא — כשמצוות בטילות (אגה"ק שם).

194) ושם, כפי' מאמר הגמרא (סנהדרין קד, א) "ברא מזכי אבא", "שהעיקר מציל הבן להאבות כשהבן זהיר בכיבוד אב ואם, אז הוא מציל לאבות ביותר" (כפי שמבאר שם טעם הדבר), "שמכניסן ג"כ לג"ע", ועד"ז בנוגע לעלי' מדרגא לדרגא בג"ע כו' (מהנחה בלתי מוגה).

195) הל' תשובה שם ה"ב.
196) שלא כדעת הרמב"ן (בשער הגמול שלה) דקאי על תח"מ.

197) שה"ש ג, יא. וי"ל שכוונת הרמב"ם לפי' המשנה שבסוף תענית, דכתוב זה מדבר (כפרש"י שם*) בהקב"ה וכנס"י [ועפ"ז תובן ראיית הרמב"ם מכתוב זה — דלכאורה מאי

(* ראה "הדרן על הרמב"ם" די"ט כסלו שנה זו (ק"ת תשמ"ה) סכ"ט ובהערות.

(* שגם זה דבר פלא — שענין שלקבלה הובא בפירוש רש"י על המשנה (מהנחה בלתי מוגה).

לג. ובכללות:

ישנו הענין כפי שנתבאר במסכתא תענית, ששם ברור הדבר שמדובר אודות המעמד ומצב בגן עדן: "עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים .. בגן עדן, וכל אחד ואחד מראה באצבעו .. (ואומר) הנה אלקיננו זה קוינו לו .. זה הוי' קוינו לו" — ש"מחול" הוא בדוגמת הענין ד"עטרותיהם בראשיהם", ו"קוינו", מלשון קר²⁰², הוא בדוגמת הענין ד"ונהנין (וגם באופן ד"ניזונין") מזיו השכינה".

ולפנ"ז ישנו הענין כפי שהוא בסיום מסכתא מו"ק — שמתחיל "הנפטר מן המת .. יאמר לו .. לך כו", ואח"כ "הנפטר מן החי וכו'", ולאח"ז הענין ד"ילכו מחיל אל חיל" באופן ש"אין להם מנוחה אפילו לעולם הבא", ועאכ"כ בעולם הזה,

ולפנ"ז — כפי שהענין הוא בסוגיא ד"שלוש", בסיום מסכתא ברכות. וכמדובר כמ"פ²⁰³, שאע"פ שבסדר של ששה סדרי משנה ישנם שני אופנים: "זמ"ן נק"ט", או "נז"ם קט"ן" (שהסדר הראשון הוא סדר נשים, כמובא בכמ"ד²⁰⁴ פ' נשא) — הנה לדעת כולם התחלת ששה סדרי משנה היא במסכתא ברכות: "מאימתי קורין את שמע בערבין", כמ"ש ר' ישעי' מטראני²⁰⁵: "ראשית חכמה יראת ה'²⁰⁶, על כן הי' סדר רבותינו הקדושים להתחיל סדר המשנה ביחודו של הקב"ה ולקבל עליו עול מלכות שמים ועול תורה והמצוות ערב ובוקר כו".

ולאחרי שמסיימים מסכתות אלו — אומרים "כשם שעזרתני לסיים כו' כך תעזרני להתחיל מסכתות וספרים אחרים ולסיימם",

ועד שנבוא ללמוד תורתו של משיח, שילמד תורה את כל העם כולו²⁰⁷, תחילה (בתקופה הראשונה) באופן ש"אין להם מנוחה", ואח"כ (בתקופה של עולם התחי') באופן של מנוחה — "ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"¹⁸³, ובקרוב ממש.

* * *

(205) פסקי ריא"ז לברכות בתחלתם (הועתק גם בהגהה בהקדמת פיהמ"ש להרמב"ם). וראה גם מאירי בפתיחתו (קרוב לסופה) ובריש מס' ברכות. (206) תהלים קיא, יו"ד. (207) ראה רמב"ם הל' תשובה ספ"ט. ועוד. לקו"ת צו יז, א. ובכ"מ.

(202) ראה לקו"ת קרח נה, א. שה"ש נ, ב. ובכ"מ. (203) ראה גם שיחת י"ט כסלו שבעה ערה 136 סמ"ה ובהערה 214 שם (תו"מ שם ע' 298). וש"נ. (204) פיי"ג, ט"טז (בסופו). (205) פיי"ג, ט"טז (בסופו).

הוספה

ב"ה. ט"ז מני"א תשט"ז
ברוקלין

ועד העיר לקהלת האשכנזים בעיה"ק ירושלים ת"ו.

שלום וברכה!

מאשרים קבלת שני המכתבים מח' סיון וי"א תמוז חתומים ע"י המזכיר, כנראה בשם כל הועד, ובינתים ביקר כאן הרב אַקער שי' ובטח כבר נודע להם מזה.

ועתה על של עתה באנו, בהמשך — שנתקבל לכאן ילקוט משמרת חומתנו קונטרס י"ב, אשר כפי הנראה מקונטרס זה ומקודמיו כותבים שנשמעים הם לרבני קהלת האשכנזים דעיה"ק ירושת"ו. ומובן שנבהלנו לקרות שם בעמוד צ"ב בסוף טור האמצעי, וז"ל — עלינו להבהיר פעם ולתמיד לקהל החרדי שלא יתפתו ללמוד החסידות החב"דית ע"י אלו המרבים לתקוע כו' — ובודאי יודיעונו אם נכתב זה בהסכמת רבני העדה, או בהצעתם וכיו"ב.

כי בעוה"ר שטחית הלשון — וצ"ע אם יש לפרשו אחרת — היא מניעה, ותעמולה שלא ילמדו חסידות חב"ד ולא ישתתפו בשיעורי חסידות חב"ד. וזה כבר עשיריות בשנים שלא העיז מי שהוא לצאת גלוי ועוד להדפיס תעמולה כזו.

נדפסה בתשורה (הבר, תשס"א; סלבטיצקי, תשס"ו).

המכתבים מח' סיון .. חתומים ע"י המזכיר: ראה גם אגרת יז' סיון תשט"ז (נדפסה בקונטרס לש"פ ראה תשפ"ב).

ילקוט משמרת חומתנו קונטרס י"ב: יו"ל ע"י "אנשי נטורי קרתא" — ה' פנחס, י"ט תמוז תשט"ז. מניעה, ותעמולה שלא ילמדו חסידות חב"ד כו': בהמשך לזה, יצויין, הציע רבינו למוה' אברהם צבי הכהן (כד' אלול תשט"ז — אג"ק חי"ג אגרת ד'תשכג) ש"יקבע שיעור איזה פעמים בשבוע בלימוד התניא באחת הבתי כנסיות .. של אלו הקורים לעצמם נטורי קרתא, ובעלון שלהם לאחרונה הדפיסו שימנעו מלימוד תורת חסידות חב"ד כו' .. אשר עד עתה הרי אלו שכותבי העלון אומרים שהם נשמעים לקולם .. לא נשמע דבר מהם .. ומה טוב להתחיל הלימוד בערב ראש השנה, שיזכה את כל השנה שעברה. ולכה"פ בתחלת שנה הבאה כו'" (עיי"ש בארוכה); ובאגרת למוה' עמרם בלוי (בתאריך הנ"ל — אג"ק שם אגרת ד'תשכד): "בא אני בהצעה, אשר נכון הדבר ביותר — שתתחדש השנה ומר"ה דוקא ע"י חינוך לימוד החסידות גם ברבים .. בבתי כנסיות ובבתי מדרשות וישיבות אשר כח"ר יכול להשפיע שם .. ומובן שבאם באפשרי ה' להתחיל עכ"פ יום אחד בשנת תשט"ז — מה טוב ונכון. והרי יום בשנה נחשב שנה כו'" (עיי"ש בארוכה); וכאשר נתייסד שם השיעור בפועל — כתב רבינו למוה' אברהם צבי הכהן (ח' תשרי תשי"ז — אג"ק חי"ד אגרת ד'תשנט): "בנועם קבלתי מכתב מר' תשרי בכשורה הטובה, אשר זכה ללמוד תורת דברי אלקים חיים ברבים ועוד ביום אחד בשנה שעברה שחשוב כשנה .. ומאחרית שנה לראשית שנה שהמשיך הלימוד בראש השנה, ובודאי מכאן ולהבא תהי' בזה קביעות .. וגודל הדבר אין די באר כו'". וראה עוד ע"ד שיעור הנ"ל — אג"ק שם אגרת ד'תתעט. הי"א. חט"ו אגרת הי"ל. ה'תצו.

בהמשך להנ"ל נכתב, — אנו משתייכים יותר לחסידות חב"ד הנכונה — ואם גם זה נכתב בהסכמת העומדים ע"ג הכותב והמדפיס, שבנוסח הילקוט זהו רבני העדה, הרי מענין לדעת אם נקבעו שיעורי לימוד חסידות חב"ד על ידם ומתעסקים בזה.

בכבוד

א. קווינט, המזכיר

מצד הענין דאהבת ישראל — נכון הי' למסור לכותב מאמר הנ"ל שיבדקו התפילין שלו. ולהשתדל לברר — כמה זמן מניח תפילין פסולין, ר"ל.

ב

בי"ה, כ"ו אלול תשי"ז

ברוקלין

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מבשר טוב אשר הצליח להכניס רוח החסידות בסביבתו, ובודאי יקיים בזה כציווי תורתנו הק' מעלין בקדש, שאם בכל עניני תומ"צ כן הוא, עאכו"כ בהנוגע לפנימיות התורה אשר בזהר הק' נקראת נשמתא דאורייתא, שכל תוספת בנשמה — ע"י מתוסף ביותר וביותר בכל עניני הגוף, והנמשל מובן.

ומי"ש שלפעמים נופל בעצבות באם נדמה לו שאין הדבר מתקבל כ"כ אצל מושפעי, ידועה הוראת חז"ל דיגעת דוקא ומצאת, והוא בהנוגע להמקבל ובהנוגע להמשפיע, אבל הבטיחו חז"ל גם לאידך גיסא, יגעת ולא מצאת אל תאמין, ולכן כלך מכל עניני עצבות ח"ו, וידוע פתגם רבותנו נשיאנו הק' טובה פעולה אחת מאלף אנחות, ועאכו"כ שטובות אלף פעולות מאנחה אחת, והרי זכות הרבים מסייעתו. ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה לבשו"ט.

ב

כציווי תורתנו הק' מעלין בקדש: ברכות כה, א. וש"נ.

בזהר הק' נקראת נשמתא דאורייתא: זח"ג קנב, א.

הוראת חז"ל דיגעת דוקא ומצאת. . יגעת ולא מצאת אל תאמין: מגילה ו, ריש ע"ב.

פתגם רבותנו נשיאנו הק' טובה פעולה אחת מאלף אנחות: לקו"ד ח"ב שנה, א. אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ב אגרות שפכ"ג; תסו (ע'; ע'; עב; ע' רכו). חט"ז אגרת ו'קנב (ע' תלז) — נעתק ב"היום יום" ח אדר שני). ובכ"מ.

לזכות

החתן הרה"ת ר' ישראל והכלה מרת חי' מושקא שיחיו

סלונים

לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת

ב' אלול, ה'תשפ"ב

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' אהרן וזוגתו מרת רבקה שיחיו **סלונים**

הרה"ת ר' יוחנן הכהן וזוגתו מרת שרה שיחיו **ריבקין**

ולזכות זקניהם

הרה"ת ר' מנחם נחום וזוגתו מרת אסתר שיחיו **שטרנברג**

הרה"ת ר' יהושע זעליג הכהן וזוגתו מרת בלומא שיחיו **ריבקין**

הרה"ת ר' דוד נחמן וזוגתו מרת עטל שיחיו **קראסניאנסקי**